

België klaar voor de 2e ronde

Een half jaar voordat links in Nederland haar verkiezingsnederlaag leed tegen Lubbers, wist de belgische regeringskoalitie van de christen-demokraat Wilfried Martens en de liberaal Jean Gol via parlamentsverkiezingen haar regeringsmacht veilig te stellen.

De leiding van het socialistische Algemeen Belgies Vakverbond (ABVV) mikte net als de FNV op een nieuwe regering van socialisten en christen-demokraten. Het ABVV begroef na overleg met de leiding van de socialistische partij (SP in Vlaanderen en PS in Wallonië) de strijdbijl voor anderhalf jaar. De socialistische partij en de vakbeweging mikten op een regeringsbeleid dat in hoofdzaak maar weinig afweek van het bezuinigingsbeleid van het duo Martens-Gol.

De voorzichtige aanpakstrategie leidde in oktober 1985, net als later in Nederland, tot een verkiezingsnederlaag. Martens en Gol kwamen versterkt uit de strijd en gingen ondanks hun mooie verkiezingsbeloften over tot aankondiging van het meest drastiese bezuinigingsbeleid tot dan toe. Bovendien zouden zij zich opnieuw niks aantrekken van eventuele oppositie binnen of buiten het parlement. Via speciale volmachten zou de belgische regering haar bezuinigingen, de hervorming van de sociale zekerheid, de ontmanteling van allerlei sociale voorzieningen en de verlaging van de lonen zonder meer doorzetten.

Ondanks deze nieuwe aanvallen bleef het bestuur van het ABVV volharden in haar tactiek van afwachten. Nu werd weer aangevoerd dat het beter is om met een algemeen tegenoffensief te beginnen als grote delen van de bevolking aan den lijve zouden gaan merken wat het regeringsbeleid voor hen betekent.

Van de christelijke vakcentrale was op dit gebied ook weinig te verwachten. Het Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV) had opgeroepen haar kandidaten op de lijst van de christen-demokraten te kiezen. Na de verkiezingen werden bovendien enkele ACV-vertegenwoordigers in de regering Martens-Gol opgenomen. Het ACV mikte dan ook meer dan voorheen op overleg met de regering en beïnvloeding van de plannen via haar eigen mensen.

MIJNWERKERS IN DE AANVAL

Sinds de verkiezingsoverwinning van Martens-Gol heeft het militante deel van de belgische vakbeweging beslist niet stil gezeten. Een golf van stakingen overspoelde het land. Niet alleen in de industrie maar bijvoorbeeld ook bij de spoorwegen werden acties gevoerd tegen de regeringsplannen, dreigende ontslagen en andere verslechtingen van de arbeidsvoorwaarden. In november 1985 kwamen de mijnwerkers in De Kempen van belgies Limburg al in actie tegen de plannen van

de mijndirectie om te kappen in de werkgelegenheid. De acties resulteerden in een voorlopige intrekking van de plannen en een zeer vertrouwelijke overeenkomst tussen de regering, de mijndirectie en de vakbonden.

Dat die overeenkomst niets waard was bleek al snel in april 1986 toen de regering in het kader van haar bezuinigingsplannen sluiting van drie van de vijf limburgse mijnen en halvering van het aantal mijnwerkers (nu nog 18.000) aankondigde. Dat bericht maakte de mijnwerkers van twee mijnen in Winterslag en Waterschei woedend. Zij gingen onmiddellijk over tot een wilde staking, die enkele dagen later oversloeg naar alle vijf mijnen na provocerende uitlatingen van premier Martens op TV.

Vanaf het begin organiseerden de stakers zich in één Centraal Stakerscomitee en eisten géén sluitingen, kollektieve ontslagen of afvloeiingen via natuurlijk verloop. Daarnaast eisten zij de stopzetting van de import van (goedkopere) kolen uit Zuid-Afrika, de bouw van een kolenge-stookte elektriciteitscentrale in plaats van een achtste kerncentrale en verbetering van de werkomstandigheden in de mijn van Waterschei. 'Uit respect voor de mijnwerkers', maar in feite uit angst dat de wilde stakingen tot 'rotzooi' zouden leiden, erkenden de vakbonden al snel de

staking. Zij namen alleen de eerste twee eisen over: geen mijnsluitingen en geen kollektieve ontslagen. Na overleg met premier Martens, die toezegde dat een nieuwe manager een herstruktureringplan zou opstellen (tegen dat plan werd nu juist gestaakt!) en dat tot die tijd geen kollektieve ontslagen zouden vallen, schortten de bonden op 4 mei de stakingen op. Let wel: zonder overleg met de mijnwerkers. Met name in Waterschei en Winterslag had dit hevige conflicten tussen mijnwerkers en vakbondsvertegenwoordigers tot gevolg. Het Centraal Stakerscomitee riep opnieuw op tot wilde staking. Aan die oproep werd niet overal gehoor gegeven, waarna met name mijnwerkers uit de twee genoemde mijnen met hun 'vliegende piketten' naar de andere mijnen trokken om hun collega's ervan te overtuigen niet aan het werk te gaan. Tegelijkertijd werd een mars naar de kantoren van ABVV en ACV georganiseerd om opnieuw erkenning van de staking te eisen. Toen de Rijkswacht uiteindelijk tussenbeiden kwam volgde een week van felle gevechten in Zolder, Waterschei en Winterslag. Maar ten slotte gaven de laatste mijnwerkers zich op woensdagochtend 21 mei over.

EEN TWEEDE FRONT

Het was geen toeval dat er zo veel haast werd gemaakt om de mijnwerkers weer terug in hun hok te krijgen. De toenemende solidariteit van grote delen van de vakbeweging, die leidde tot protesten tegen de handelwijze van de mijnwerkersbonden en toenemende steunactiviteiten van solidariteitscomitees op landelijke schaal begonnen de positie van de mijnwerkers aanzienlijk te versterken. Maar wat erger was voor de regering Martens en - helaas - ook voor sommige vakbondsleiders, was dat de wilde acties van de mijnwerkers dreigden samen te vallen met acties in andere sectoren. Het ABVV-kongres van 21 en 22 maart besloot al niet meer alleen af te wachten, maar een nationale demonstratie op 31 mei te organiseren tegen de regeringsplannen. Dat bleek voor de meest bedreigde sectoren lang niet genoeg te zijn. In het onderwijs staan

BUITENLAND

Solidariteit

18.000 banen op de tocht. Bij de post, de spoorwegen, de telekommunikatie, het stedelijk vervoer, de scheepsbouw en allerlei andere bedrijven in de textiel en de staalindustrie, waarin de staat een meerderheidsbelang heeft, worden grootscheepse bezuinigingen op investeringen, loonkosten en het budget en privatisering doorgevoerd, waardoor tienduizenden ontslagen en loonsverlagingen gaan plaatsvinden. Op 1 mei-betogingen kwamen ook geluiden naar voren dat de demonstratie op 31 mei laat was en dat er gestaakt zou moeten worden. De overheidsbonden van ABVV en ACV riepen zelfs op tot een algemene staking van het overheidspersoneel op 6 mei, die een groot succes zou worden. Het openbaar vervoer kwam op die dag tot stilstand en er waren stakingen bij de post, telekommunikatie, de SABENA luchtvaartmaatschappij, radio en TV het scheepsvervoer en

in het waalse onderwijs. Op een algemene vergadering van alle sectoren in Charleroi maakten de spoorwegarbeiders duidelijk dat zij wilden doorstaken. Ook van andere kanten kwam fikse kritiek op de terughoudendheid van de ABVV-top. Hierdoor gestimuleerd besloot het ABVV-bestuur van Charleroi tot een oproep voor een algemene staking van 48 uur in de week voorafgaand aan 31 mei. Een harde klap voor de regering kwam op 7 mei toen 15.000 merendeels katholieke leraren in Brussel demonstreerden, terwijl zij traditioneel de regering meestal steunden. Gestimuleerd door het eerste succes op 6 mei besloten de arbeiders bij het spoor van Charleroi in de nacht van 12 mei opnieuw spontaan in staking te gaan. Omdat de staking zich snel verspreidde besloten de twee spoorwegbonden tot een nationale 48-

uurstaking bij de spoorwegen voor de dagen daarna. Die werd weer krachtig doorgevoerd en leidde ook in andere overheidssectoren tot acties. Een vage oproep van de ABVV-leiding tot solidariteit van de privé-sektor met de ambtenarenacties gaf veel vakbondsactivisten toch dat steuntje in de rug dat zij net nodig hadden om ook in hun bedrijf tot actie over te gaan. Dat leidde tot stakingen in grote waalse metaalbedrijven op 22 en 23 mei, samen met de overheidssector. In Vlaanderen kwamen de acties in de partikuliere bedrijven nog niet echt van de grond, terwijl de ambtenarenstaking daar ook niet echt algemeen was. Maar waar gestaakt werd was de actie zeer strijdbaar. In de regio 'Centrum' (rond La Louvière) in de buurt van Charleroi werd een algemene staking van alle sectoren op gang gehouden van 22 mei tot en met de demonstratie van 31 mei.

BUITENLAND

Ondanks pogingen van het gemeenschappelijk aktiekomitee (van particuliere en overheidsbedrijven) om deze langer durende staking naar andere regio's over te laten slaan, bleef het 'Centrum' als enige twee weken in staking. De Belgische mei 1986 kwam uiteindelijk tot een nieuw hoogtepunt op de 31ste. Op die dag demonstreerden 150 tot 200 duizend socialistische en christelijke vakbondsleden in Brussel tegen de regering van Martens en Gol. De roep om een algemene staking in heel België om die regering weg te jagen werd in Brussel steeds luider.

STILTE VOOR EEN NIEUWE STORM

Veel vakbondsactivisten verwachtten na de grote demonstratie dat de strijd vanaf dat moment pas echt goed los zou barsten. Helaas bleek het tegendeel het geval. Tegenover de drastische bezuinigingsplannen van zo'n elf miljard gulden van de regering Martens-Gol stelde de ABVV-leiding slechts een plan voor regionale stakingen in juni en onderhandelingen per sektor. De oproep van de regionale ABVV-leiding uit het 'Centrum' om te komen tot een algemene nationale staking van alle sectoren georganiseerd door ACV en ABVV samen werd niet

gehonoreerd. In plaats daarvan besloot de ABVV-leiding tot de terugtocht, waardoor zij de regering Martens voorlopig van de ondergang redde en tegelijkertijd de ACV-leiding de ruimte gaf om haar vertroebelde verhouding met de regering enigszins op te helderen.

Door de krachtige stakingsbeweging van zowel socialistische als christelijke vakbondsleden zien de vakbondsbestuurders zich toch gedwongen hun oppositie tegen de afbraakplannen van Martens te handhaven. Tegelijkertijd is de algemene stemming in veel sectoren er één van: 'Dit was de eerste ronde, we zijn nog niet tot het uiterste gegaan, er zit dus nog meer in.' Onmiddellijk nadat de definitieve plannen begin augustus bekend werden gemaakt, kwamen van alle kanten de oproepen tot nieuwe acties alweer tevoorschijn. Maar om de regering Martens werkelijk te kunnen verjagen zullen de vakbondsactivisten wel een aantal problemen moeten overstijgen.

Op de eerste plaats is de vraag wat het alternatief is voor deze rechtse regering. Veel strijdbare vakbondskaders zien niks in een regering van socialisten en christen-demokraten die ongeveer hetzelfde beleid zou gaan uitvoeren als de huidige regering. Als dat zou gebeuren is de kans op demoralisatie nadat die nieuwe regering tot stand is gekomen vrij groot. Over het alternatief van een regering zonder christen-demokraten is de discussie pas net op gang gekomen. Meer helderheid over het centrale doel van de acties zou zeker stimulerend kunnen werken.

Daarnaast heeft men in België te kampen met de nog onvoldoende overwonnen verdeeldheid op verschillende niveaus. Hoewel op regionaal nivo of per sektor (zoals bij het spoor) wel eenheid tussen het ABVV en het ACV tot stand kwam, is nationaal nog niet echt sprake van een hecht gemeenschappelijk vakbondsfront. Ook de eenheid tussen de verschillende sectoren, tussen de privé- en de overheidssector of tussen de mijnwerkers en de rest van de vakbeweging is nog niet krachtig genoeg. Met name Vlaanderen bleef achter ten opzichte van de ontwikkelingen naar gezamenlijke acties in Wallonië. Maar ook in Wallonië was het niet allemaal koek en ei. Terwijl het ABVV van het

'Centrum' en van Charleroi (met name bij het spoor) initiatieven namen tot gezamenlijke en verdergaande acties, besloot de regionale leiding van het ABVV in Luik juist af te wachten. De voorbeeldige algemene staking van twee weken in het 'Centrum' werd helaas nog niet overgenomen door andere regio's.

Dat de mijnwerkers meer steun konden verwachten als zij niet door hun eigen bondsleiding en de rijks-wacht weer de mijnen in gedwongen waren, bleek ook na afloop van de mijnwerkers-staking. Toen de leiding van het ABVV strafmaatregelen aankondigde tegen de leiders van het Centraal Stakerskomitee kreeg zij een golf van protest en verontwaardiging over zich heen uit alle delen van het ABVV. Omdat er ook nog eens tijdens de strafzitting door allerlei vakbondsdelegaties werd gedemonstreerd, moest de ABVV-leiding bakzeil halen en de maatregelen tegen de twaalf stakingsleiders intrekken. Tijdens de verlengde 1 mei-viering van de hele maand mei zijn er ook belangrijke ervaringen opgedaan met de organisatie van de strijd. Met name het optreden van het Centraal Stakerskomitee van de mijnwerkers, het gemeenschappelijke aktiekomitee van het ABVV in het 'Centrum' en de 'vliegende stakingspijketten' van de spoorwegaarbeiders, zoals bijvoorbeeld in Gent, geven veel stof tot discussie over hoe in de volgende ronde de zaken moeten worden aangepakt. Op veel plaatsen werd ook gebruik gemaakt van algemene stakersvergaderingen waarin werd besloten over voortgang van de staking. Toch konden dergelijke vergaderingen bij de mijnwerkers niet voorkomen dat de leiding van de mijnwerkersvakbonden de staking begin mei brak. Vanaf het moment dat de vakbonden de staking overnamen ontstond verdeeldheid tussen de werking van de officiële vakbondsstructuren en het Centraal Stakerskomitee. Er werden zelfs onafhankelijk van elkaar acties georganiseerd, wat de eenheid onder de stakers bepaald niet bevorderde en het ook gemakkelijker maakte om de staking te breken. In het 'Centrum' bleek het mogelijk te zijn juist gebruik te maken van de officiële vakbondsstructuren om een gemeenschappelijk komitee, algemene vergaderingen van alle sectoren gezamenlijk en een algemene staking van twee weken te organiseren. Het feit dat dit

BUITENLAND

Solidariteit

alles werd gedragen door het officiële regionale ABVV-bestuur maakte deze akties zeer krachtig.

Uit al deze gebeurtenissen wordt wel duidelijk hoe belangrijk het is de ontwikkelingen in België op de voet te volgen. Wij kunnen er voor de strijd in Nederland tegen onze 'eigen' regering Lubbers veel inspiratie aan ontleen. Van die 'rare Belgen' hebben wij bovendien nog heel wat te leren. En dat gaat des te beter als er direkte kontakten met onze belgische collega's worden gelegd, zoals bij het spoor bijvoorbeeld al is gebeurd.

JEROEN ZONNEVELD